

Jens Zetlitz (1761–1821)

Zetlitz skrev ikke «Bordvise»

Det er jubileum for dikterpresten Jens Zetlitz i anledning av at det er gått 250 år fra hans fødsel i 1761. En rekke konserter og skuespill er avholdt og vil bli avholdt resten av året.

Med gløden i hjertet og glasset i haand
Jeg spjænger så gjerne en vise
Lad andre kun spjænge om kjærligheds haand,
nei, vennekab, det vil jeg nuu prise.

♪ Thi skjønheden fulmer og elsker forges,
men vennekab forynges fra aar til aar. ♪

VED ALLE DE ARRANGEMENTER jeg har vært på, har Bordvise hatt en fremtredende plass. Det er ikke Jens Zetlitz som har skrevet denne. Man behøver ikke hans minne ved å tillegge ham en sang som han ikke har skrevet. Dette selv om denne sangen, kanskje i motsetning til flere av sangene til Jens Zetlitz, har et enkelt budskap og en fengende melodi.

Ved byjubileet i Stavanger i 1975 utga Stavanger kommune «Tenk hvor i de gamle dage – en samling Stavangerviser fra 1800-tallet». Her er «Bordvise» innlagt. I presentasjonen av sangen blir man bedt om å tenke seg tilbake til årene før 1800, og til en kveld med middag i Det Stavangeriske Klubbsekkab.

«Så kommer maten på bordet, og Jens Zetlitz, som har lagt melodiene fra seg hjemme på prestegården, har for avslutningen med seg en bordvisning som han håper vil bli an.»

Det faktiske forhold, som ingen vil bestride, er at Jens Zetlitz hadde vært død i flere menneskelevener før sangen første gang ble hørt i Det Stavangeriske Klubbsekkab.

JENS ZETLITZ var en usædvanlig produktiv forfatter. Han rakk å utgi fem samlinger av dikt og sanger før han døde, i tillegg til andre bøker. Etter hans død utkom hans dikt og sanger i flere opplag. Hans etterlatte dokumenter ble forvaltet av kirketjeneren i Kviteseid.

Det er ingen som har funnet «Bordvise» her.

DET VAR KLUBBSEKKAPETS SEKRETERAR fra 1891, Jacob Middelhøen, som brukte sangen inn i Klubbsekkabet. Ved siden av å være sekretær, var han også glad i å syngje, og han var den selvlagte forsanger ved alle arrangementer, siste gang i 1911. Det er utvilsomt at det var Jacob Middelhøen som redigerte Klubbsekkabets sangbok fra 1922. Her er «Bordvise» innlagt uten angivelse av forfatter, i motsetning til sanger der man visste hvem som var forfatteren, herunder Jens Zetlitz. Boken «Det Stavangeriske Klubbsekkab og Stavanger by i 190 år,

Pål Mikkelsen
forfatter

Jens Zetlitz hadde vært død i flere menneskelevener før sangen første gang ble hørt i Det Stavangeriske Klubbsekkab.

Posten har utgitt et eget minnebillett i anledning av det i år er 250 år siden Jens Zetlitz ble født.

utgitt i 1974 og skrevet av høyesterettsadvokat Trygve Wylfer, er det gitt følgende forklaring på at sangen kom inn i Klubbsekkabet:

«Følgje opplysninger fra Jacob Middelhøens datter fru Suselt var det Alexander Kieffand som bragte Jacob Middelhøen denne sang med den heiløst at forfatteren er Jens Zetlitz.»

Det er ingen grunn til å tvile på at Alexander L. Kieffand har gitt sangen til Jacob Middelhøen – han var jo Klubbsekkabets første forsanger. Man vet ikke når det har skjedd, men det må jo ha skjedd før Alexander L. Kieffands død i 1906.

Jeg legger til grunn at Jacob Middelhøen må ha vært forsanger (eller sekretær) for sangen minst hundre ganger i tiden fra han fikk sangen av Alexander L. Kieffand til han avsluttet denne del av sin karriere i 1922.

Jeg legger videre til grunn at Jacob Middelhøen aldri har trodd at sangen var av Jens Zetlitz. Hvis han

hadde trodd det, ville han ha sagt det hver gang sangen ble sunget, og han ville ha oppgitt forfatternavnet i sangboken fra 1922.

DET ER IKKE GODT Å SI hva «opplysninger fra Jacob Middelhøens datter» betyr; det fremgår ikke direkte hva hun har sagt og heller ikke hvem hun har sagt det til. Kan hun ha sagt at det var en sang i Jens Zetlitz' stil, eller at hun trodde det var Jens Zetlitz som var forfatteren? Det trodde i alle fall ikke Jacob Middelhøen selv, da han aldri oppga at Jens Zetlitz var forfatteren, hverken når han var med å syngje sangen eller da han redigerte Klubbsekkabets sangbok.

Trygve Wylfer er i jubileumsboken fra 1974 meget nøyaktig med sitater. Han gjengir diktet som vist ovenfor. På Jens Zetlitz' tid var ortografien en helt annen. I boken utgitt av Stavanger kommune i 1975 er ortografien endret til det den vil ha vært dersom Jens Zetlitz had-

Pål Mikkelsen mener at det kan tenkes at Alexander L. Kieffand er opphavsmannen til drikkevise «Bordvise», som ofte – særmed konsekvant – blir tilregnet Jens Zetlitz.

de skrevet diktet. Det er jo bare med på å tildekke forholdet.

UTTRYKKET «LUNGER» var kjent av Jens Zetlitz, og beryktet i et vers der han skulle rime med «burger». Ellers brukte han ordet «syngje», blant annet åtte ganger i Stavanger kommunes bok. Det er også det uttrykk som brukes når vi snakker om gjengje i forbindelse med Jens Zetlitz-subleert. Også det blir vel en tildekkning?

Ordet vise er også nokal fremmed for Jens Zetlitz; det er «Sanger» han beskjeftiger seg med.

PRØVER MAN Å SPØRE HISTORIEN til «Bordvise» bakover, er det Alexander L. Kieffand man kommer til.

Alexander L. Kieffand har i «Skipper Worse» diktet en håndfull drikkevise som ble sunget i den klubben som er beskrevet i boken. Ortografien i drikkevise i boken «Skipper Worse» er som i den «Bordvise» som Alexander L. Kieffand skal ha gitt til Jacob Middelhøen. I disse visene er også ordet «syngje» brukt nokal konsekvant. Kan bordvise være et vers som ikke kom med i «Skipper Worse», eller noe Alexander L. Kieffand har lagt senere til en selskapslig sammenkomst?

Det kan være grunn til at han ikke ville oppgi seg selv som forfatter. Hans gjengje lagde forsøk på å få diktergjengje, også etter at den litt senere år var tørket ut. Kanskje ville han ikke vedkjenne seg at en liten drikkevise skulle være hans litterære etterlyst?

DETTE KAN IKKE BLI MER enn spekulasjoner. Det som må være sikkert, er at «Bordvise» ikke er skrevet av Jens Zetlitz, og derfor bør den ikke være del av det som skal være et jubileum for ham.